

kilgr. ni varno položiti. Sploh pa so sladne cime dobra, zdrava krma, ki drugo, slabo zboljšajo. Vsakako so močno redivne.

Umivanje dreves z gnojnico.

Drevesa bi naj kazala lepa, čista, gladka debela. V to svrho rabi nam gnojnica. Spomladi oribajmo drevesa z brezovico. Zatem vzamimo slame, jo namočimo v gnojnico in tako drevesa do dobra omijmo. Pravijo, da sedaj dobijo lepo, gladko skorijo pa tudi bolje rodijo.

Krmila za narejanje tolščobe.

Poskušnje na c. k. gospodarsko-kemiški poskuševalnici na Dunaji pokazale so, da je riž jako izvrstno krmilo za narejanje maščobe, ker ima veliko ogljenčevih hidratov v sebi. Toda riž je predrag za polaganje živini. Zato priporočajo riževe prge, ki preostajajo pri izdelovanju rižnega skroba, ker dajejo isti učinek pri krmljenju živine z njim. V Plznu na Češkem nahaja se taka skrobarna, ki prodaja riževe prge v takošni zunanji obliki, da se lahko razpošiljajo. Na poskušalnici gospodarski za Česko našli so, da imajo navedene prge po 75-91 procentov ogljenčevih hidratov v sebi. „Gospodarski Glasnik.“

Žitno seme

pšenično ali rženo, posebno dobre sorte ima na prodaj oskrbnitvo vrta c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, na Poljanski cesti v živinozdravnišnici.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 39. Kje na Štajarskem je kupiti izvorno muricodolsko goved? (P. R. v S.)

Odgovor. Muricodolska goved se vedno dobi pri naslednjih gospodih posestnikih:

Rudolf baron pl. Hackelberg, grajščak, Pragwald pri Celji.

Leopold Hirschvogel, posestnik, Marein, Mürzthal.

Eduard Kautschitz, grajščak v Sevnici.

Alojzi Posch, posestnik, Schalldorf bei Marein, Mürzthal.

P. Udalrik Prach, župnik, St. Marein, Mürzthal.

Rudolf Ramsauer, posestnik, Kapfenberg.

Janez Walch (vdova), posestnik, Hart bei Wildon.

Vprašanje 40. Je li kak pripomoček, da bi se goved odvadila jesti lés, cunje itd.? (L. V. v Borovnici.)

Odgovor. Na to vprašanje odgovorili smo uže enkrat, in sicer v št. 33 „Novic“. Ker nam je bilo takrat stavljeno vprašanje premalo razjasneno, nismo utegnili dovoljnega odgovora dati. Sedaj pa, ko ste nam ustmeno reč razjasnili, preskrbeli smo si iz strokovnjaških krogov primeren odgovor, katerega Vam tu kolikor mogoče obsežnega objavimo:

Prikazni na govedi, kakor nam jih popišete, so znamenja bolezni, koje Nemci imenujejo „Lecksucht“, tudi „Schlecksucht“ ali pa „Nagen des Rindes“. Ta bolezen je dolgotrajna ter nikdar ni spremljana od vročine ali mrzlice. Znamenje bolezni je nekako čudno poželjenje, najrazličnejše predmete polizati, glodati ter tudi pojesti. Ščasom goved shujša, dobi vse slabe soke ter jetična postane. V začetku bolezni žival nerada je navadno krmo, brska raje po mokri, z blatom

namazani stelji ter skuša oblizati ter obglodati stene, zidovje, jasli in enake stvari. To poželjenje postaja vedno večje ter goved kar strastno išče stare cunje, obleko, vrvi, les, usnje, posebno pa predmete, koji imajo v sebi apno ali ilovico, na pr. zidovje, opeko, kar vse tudi skuša požirati; to poželjenje gré celó tako daleč, da goved raje svoje in človeške odpadke je kot pa najboljšo krmo, ter raje pije gnojnico, kot pa dobro pitno vodo. Pri tem goved hujša ter peša, krave slabo molzejo, živina dobi mršavo dlako in slednjič zamore tudi jetika pritisniti, vsled katere goved mora poginiti. Bolezen traja nekaj mesecev, pa tudi več let. Vzrok bolezni je največkrat krma, posebno opazuje se mnogokrat bolezen v krajih, koder nima krma in pijača dovolj apnenih spojin v sebi, to je največkrat v močvirnih pokrajinah s kisló travo ter oblatenim in pokvarjenim senom, zlasti škodljivo je pa seno iz senožet, kojih spodnja plast je šota. Ravno tako dolžijo kot vzroke te bolezni prepičlo krmo, nesnago v hlevu in preobilo polaganje soli. Vsled enega ali drugega teh vzrokov razdražijo se najprvo živci želodčevi, potem pride hujšanje, vodena kri in slednjič pokvarjenje telesnih sokov. Tudi vsled posnemanja zatepe se bolezen v hlev in priporočati je odstranjenje tako bolne govedi iz hleva.

Zdraviti je tako bolno živino tako-le: Če je bolezen manj huda, zadostuje največkrat uže sprememba hleva, na pr. prodanje živine. Zdravila naj bodo taka, katera vežejo kislino ter živali gnjus vzbujaajo, posebno apnena voda, pepelika (potašel), klorovo apno, stolčeno lesno oglje, saje, petrolej, katram, solno kislino itd. v zvezi z grenili, kakor pelin, encijan, kalmus itd. Najboljšim sredstvom se prišteva apnena voda, koja se v velikih množicah živini daje. Profesor Rychner priporoča na dan trikrat apnene vode in sicer vselej po 8 litrov, če živina ne mara piti, se ji pa notri vlije; tretji dan je s to vodo prenehati, dá se pa zato živini ta-le prah: Baldrijanove korenine 150 gramov, encijanovega prahu 150 gramov, kalmusa 150 gramov in 15 gramov cveta iz jelenovega roga (v lekarni se dobi pod imenom „Liquor Cornu cervi“ ali „Liquor ammonii carbonici pyro-oleosi“); vse to se dobro skupaj zmeša ter dá živini trikrat na dan po eno dobro perišče. Profesor Haubner priporoča kot zdravilo te bolezni po 180 gramov od pelina, krede, saj, potem 60 gramov finega žvepla, kar se vse skupaj zmeša ter dodatkom nekoliko solí dá živini dvakrat na dan po dve žlici. Živinozdravnik Feser priporoča zopet tretjo sredstvo proti tej bolezni in sicer vbrizganje „apomorphina“ pod kožo 3krat na dan skozi dva dneva vselej 0.1 grama.

Vselej treba je dati tako bolni živini dobro in tečno krmo, jo snažiti ter sploh za snago v hlevu skrbeti.

Homeopati priporočajo proti glodanju goveje živine: Pulsatilla zjutraj in zvečer skozi 8 dni, potem Nux vomica in Natrum muriaticum.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

10.

Aleksandrija.

Za seboj puščamo sredozemnomorje, in pred seboj gledamo živo, črno progo, — obrežje afrikanško. Čim bolj se mu bližamo, tem bolj razločujemo posamezne reči in stvari. Tu se sveti velika gruča belih poslopij, izmed katerih kipé vitki minareti, a nad vse ponosno

se vzdiguje steber Pompejev; tam se ziblje cela šuma jamborov. Pred Aleksandrijo smo.

Nehoté se človek spominja onega junaka, ki je bil to mesto ustanovil, na mejnik treh delov sveta postavil ter ga odločil za stolno in trgovinsko mesto svoji razsežni državi. To se je zgodilo 332. l. pr. Kr. Načrt sta narisala dva odlična stavitelja, in izvedlo ga je do sto tisoč delavcev. Ali prvotno selišče se je sčasoma razširilo tako, da je imela Aleksandrija osem ur hodá, več kot en milijon stanovnikov, premnogo krasnih tempeljnóv, palač in drugih javnih poslopíj.

Dandanašnja Aleksandrija ima drugačno lice. S početka tega stoletja je imela komaj 7000 duš, 3. maja 1882. l. pa so jih našteali 231.396. Naproti se nam je pripeljal ladijni privodnik in šest strganih pomorščakov; trije menda so bili slepi na eno oko, in to vsled znane očesne bolezni, ki v Egiptu toliko ljudi ob oči pripravi. Sedaj je ladijni privodnik prevzel našo ladijo, in jo vodil med nevarnimi pečinami. Bog ne daj, da bi se nesreča prigodila, gorjé potem privodniku! Do 300 ladij, vsaka z narodno zastavo, stóji pred nami, in človek meni, da gleda v nališpani gozd, toliko je jamborov, na okolo in vmes pa mrgolí malih čolnov, ki so na postrežbo morskim velikanom.

Ko smo stopili na suho, koj nas je obsula pisana zmes naroda: dečki in odraščeni, Arabci in črnci so vse vprek kričali in nam ponujali svoje osle, katerih niso mogli prehvaliti, kako so krotki. Tu navadno vsak jaše, če ima kolikaj veljave, vzlasti uže tujci, samo ubožno ljudstvo peš hodi. Tudi mi smo zajahali vsak svojega dolgouhca in se spustili po ozkih, umazanih in zasmrajenih ulicah naravnost na frankovski trg, kjer smo se namestili v priporočeni gostilnici. Aleksandrija stóji na ozkem jeziku, ki ga na severu sredozemno morje obliva, in na jugu pustinski pesek obsipa, zato pa se je proti obema zavarovala z močnimi visokimi obzidji.

Ulice mestne so ozke in umazane, hiše so zidane nekaj po mavriškem in nekaj po evropskem okusu. Materijal jemljó navadno iz razvalin nekdanjih krasnih stavb. Najrazličniše pisana zmes se drví po ulicah in cestah aleksandrijskih. Tu vidiš rujavega, v belo plahto zavitega Beduinca z gosto brado in živimi črnimi očmi, tam ubožnega kmeta v modri obleki z rudečo kapico na glavi; tu se ziblje s kožuhovino in svetlobarvano svilenino nališpani Turk, tam se valjajo črni, malo da ne goli Abisinjci ali drugi črnci iz Senaare in Kordofana; tu stopa gibčni, dragoceno opravljeni Grk s črnim svilenim čopom na rudeči kapici, tam korajo črni vojaki v rudeči opravi, ali pa golonogi pomorščaki v širokih, rudečekrižastih hlačah, kakor bi se sodi valili; tu se podí tropa Arabcev, tam dirjajo evropski jezdecí, pred katerimi leté črni tekalci; tu stopa ponosni Armenjec, ki menjične posle oskrbuje, tam lezejo leni vodonosci, krog in krog pa se gnjete umazana druhal turška. V Aleksandriji je primeroma mnogo prosijakov in bolnikov, ki radi kažejo svoje hromote, da občinstvo na pomilovanje nagnejo.

Pravo turško mesto ni potlakano, in je zato zeló umazano. Hiše so zidane ali iz belega peščenika, ali iz opeke in so z večine bolj nizke. Strehe so plošnate, vrata na cesto ali ulico so navadno zaprta in zaklenjena, okna pa omrežena. Še slabše od turškega pa je arabsko mesto, to je zmes neredno zmetanih koč. Sprelepo pa je frankovsko mesto ali četvrtje, to je najlepši kos vse Aleksandrije, ki vedno raste, ter s tem spričuje, kolike važnosti je inostranstvu. Ulice tega oddelka mestnega so dolge in široke, in stanovanja jako okusna; sijajne prodajalnice se vrsté z gizdavimi kavararnami in gostilnicami, nališpani služabniki in svitle vprege pa pričajo, da so stanovniki premožni in ev-

ropski naobraženi. V Aleksandriji stanuje premnogo Evropecev, največ Italijanov, Francozov, Španjcev, Angležev in nekaj let sem je videti čedalje več Bismarkovih pijonirjev, kateri kašo pihajo Angležem.

Kdor z mórja ogleduje Aleksandrijo, nič kaj se mu ne dopada, morsko obrežje egipško je grda, valovita, gola peščenina. V okolici ne opaziš niti gorovja niti kolikaj znatnega griča, in oko koj zablodi, in se zgubi v libijski pustinji. Luki ste dve; v izhodni ostajajo le one ladije, katere morajo kvarantinovati, v zahodni pa je dan na dan polno ladij iz vseh krajev sveta.

Svoje dni je bila Aleksandrija eno najimenitniših mest na svetu, imela je, kakor je bilo uže omenjeno, več ko en milijon duš, mnogo krasnih tempeljnóv, palač in drugih javnih poslopíj. Ena cesta je držala po dolgem skozi vse mesto, in ena počez. Obe cesti ste bili zarobljeni z najlepšimi poslopji. Pred lukó je stal sloveči Pharos, to je, do 400' visoki svetilnik, v katerem je ponoči ogenj gorel, do so se mogli mornarji po njem ravnati. Stari geografi so ga uvrstili med čuda tega sveta. Zgradil ga je Sostrat po zapovedi Ptolomeja Filadelfa. Dandanes so ga same razvaline.

Aleksandrija je bila razdeljena na tako zvana četvrtja; največe in najsijajniše je bilo četvrtje palač. Eno palačo je postavil Aleksandar, še več so jih postavili Ptolomejci, vse pa so bile med seboj zvezane. V tem četvrtju je stal Stadion, gledališče, gimnazij, katerega je oklepalo prekrasno, 600' dolgo stebrišče, potem mizej in sloveča biblioteka, v kateri je bilo do 700.000 zvezkov, kakor dan danes velimo, a žal, da je pogorela za Julija Cezarja. Slavna šola aleksandrijska je imela neprecenljiv vpliv na znanost, ter je več stoletij stala na čelu civilizacije. Iz te šole je pozneje prišlo več jako učenih cerkvenih očetov.

V nekem drugem četvrtju je stal Serapion, silno poslopje, postavljeno v ptolomejskem slogu; kip malikov je bil izredne velikosti. To poslopje so zrušili na povelje cesarja Teodozija, in pri tisti priliki je pogorela druga velika biblioteka. Ta biblioteka je bila nabrána nekaj iz ostankov prve, to je, Cezarjeve, vse drugo pa so preskrbeli aleksandrijski učenjaki. Ni tedaj res, da jo je Omar požgal, kakor se je sploh trdilo. Mogoče, da je od te druge biblioteke se kaj otelo požaru, in le-ti ostanki morda so res prišli v roke Omaru.

V novi Aleksandriji je videti malo ostankov starega, prekrasnega mesta. Veliko starin leži še pod novim mestom, trdi se, veliko pa so jih raznesli na vse vetrove, kajti uže Rim in Bican sta se lepoticila z lepoticjem stare Aleksandrije. Rim je hodil ali se vozil tudi po žito in razne rokodelske izdelke v Aleksandrijo, ter jej tako šel na roke, da se je vendar le še ohranila kot važno trgovinsko mesto, da-si je zeló pešala. Ko pa so prišli Arabci, padla je, in dne 11. februarja leta 641. vtonil je križ kristijanske Aleksandrije v krvi in v ognjenem morju. Do 200.000 kristijanov so poklali, ostale pa v robstvo prodali. Ondaj je Amruh, osvojitelj Aleksandrije, pisal Kalifu to-le: „Kdo bi popisal sijajnost tega razsežnega mesta! Našteli smo uže 4000 palač, 400 gledališč in tekališč, pa do 40.000 trgovcev. Vse to je naše. Hvaljen bodi Allah!“

Aleksandrija se več ni vzdignila k poprejni sijajnosti, vsa poznejša slava njena je bila le slab odsev prvotne mogočnosti. Na vse zadnje pa so jo dobili v oblast surovi Turki, ki so razvalili in zdrobili skoro vse ostale spominke poprejne sijajnosti njene.

V najnovejem času jo je zopet vzdignil Mehemed-Ali, ter jej pomagal, da se je jela razvijati kot trgovinsko mesto.

Kaj so naredili Angleži z Aleksandrijo, znano je dobro.